

Remissvar

Datum för beslut
2026-03-17

Beteckning
GD-beslut 22/2026
Dnr SBU 2026/168
Er beteckning
Dnr S2026/00342

Till
Socialdepartementet
Enheten för socialtjänst och funktionshinderspolitik

Remissvar för utkast till lagrådsremiss Elektronisk övervakning – ett verktyg för socialtjänsten till skydd för barn och unga

Bakgrund

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) har fått möjlighet att lämna synpunkter på utkast till lagrådsremiss *Elektronisk övervakning – ett verktyg för socialtjänsten till skydd för barn och unga*.

SBU kommenterar i detta svar utifrån myndighetens uppdrag att sammanställa och bedöma vetenskapligt stöd för metoder, insatser och arbetssätt inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. SBU lämnar inte synpunkter ur ett juridiskt perspektiv.

Sammanfattning av SBU synpunkter

SBU vill framhålla följande:

- Utkastet till lagrådsremissen saknar vetenskapligt stöd för de effekter som elektronisk övervakning i socialtjänstens arbete med barn och unga förväntas ha. SBU:s tidigare synpunkter i remissvaret på Ds 2024:30 om behovet av vetenskaplig förankring har inte tydligt beaktats.
- Om lagförslagen är av socialpolitisk karaktär, där vetenskap och beprövad erfarenhet inte förväntas vara ett formellt krav i enlighet med ny socialtjänstlag, bör detta framgå tydligt. Att motivera förslag som saknar stöd utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet¹ riskerar att undergräva legitimitet inom socialt arbete.
- Det finns därmed behov av systematisk uppföljning och utvärdering av hur elektronisk övervakning används och vilka effekter åtgärden får för barnets och familjens säkerhet, hälsa och utveckling, sociala relationer, familjerelationer samt samhällsutveckling i stort.

¹ I utkastet till lagrådsremissen anges att Danmark avskaffade en reglering om elektronisk övervakning mindre än två år efter införandet då man inte ansåg att det var en effektiv metod för att förebygga kriminellt och asocialt beteende

- Om åtgärden ändå införs innebär den ett ingripande i barns integritet och rörelsefrihet, vilket gör det särskilt viktigt att även eventuella negativa konsekvenser följs upp systematiskt.
- Internationellt är det också viktigt att utveckla kunskap om hur elektronisk övervakning samspelar med andra stöd- och behandlingsinsatser, och där kostnadseffektivitet, samhällsekonomiska och etiska konsekvenser inkluderas i en sådan analys.

SBU synpunkter i detalj

När elektronisk övervakning får beslutas (6 a kap. 1 §)

I utkastet till lagrådsremissen föreslås att en särskild föreskrift om att barnet eller den unge ska uppehålla sig i bostaden eller annan anvisad plats under vissa tider ska kunna kompletteras med elektronisk övervakning om det bedöms nödvändigt för att kontrollera efterlevnaden av föreskriften.

Vidare noterar SBU att utkastet saknar vetenskapligt underbyggda argument och motiveringar för de effekter som elektronisk övervakning i socialtjänstens arbete med barn och unga påstås kunna ha. Kunskapsläget kan dessutom skilja sig åt mellan kriminalvårdens och andra rättsliga områden å ena sidan, och socialtjänstens arbete med barn och unga å andra sidan. SBU noterar även att erfarenheterna från Danmark inte tydligt beaktas i analysen av de risker som elektronisk övervakning kan innebära i det här fallet. SBU:s tidigare synpunkter i remissvaret på promemorian En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30²) – att verksamheten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet – har inte tydligt beaktats i lagrådsremissen.

Mot denna bakgrund anser SBU att det är angeläget att det vetenskapliga stödet för effekterna av elektronisk övervakning i denna målgrupp sammanställs och analyseras och sätts i relation till eventuella risker, innan den eventuella elektroniska övervakningen införs.

Proportionalitet och möjliga negativa konsekvenser

Elektronisk övervakning innebär ett ingripande i barns integritet och rörelsefrihet. Sådana åtgärder behöver därför vägas mot principen om proportionalitet och mot barnets bästa.

SBU har i tidigare kunskapssammanställningar om tvångsåtgärder inom institutionsvård av barn och unga visat att organisatoriska och behandlingsinriktade insatser, exempelvis förändringar i personalens arbetssätt, kan bidra till att minska användningen av tvångsåtgärder.³

Samtidigt behöver kunskapsläget om effekter av olika typer av kontroll- och tvångsåtgärder för olika grupper av barn utvecklas. Mot denna bakgrund är det viktigt

² https://www.sbu.se/contentassets/88528aa4da07481c9fd3529fd86c08b3/2025/sbu-remissvars2024_02012.pdf

³ <https://www.sbu.se/400>

att även eventuella negativa konsekvenser av elektronisk övervakning, exempelvis påverkan på barns psykiska välbefinnande eller relationer till vuxna och myndigheter, belyses i forskning och uppföljning.

Beslutets varaktighet (6 a kap. 5 §)

Enligt i utkastet till lagrådsremissen får beslut om elektronisk övervakning gälla i högst tre månader i taget.

SBU vill framhålla att införandet av en sådan åtgärd innebär en ny form av ingripande insats i socialtjänstens arbete med barn och unga. Det är därför särskilt viktigt att införandet följs upp genom systematisk uppföljning och utvärdering för att bedöma om åtgärden bidrar till de avsedda målen, exempelvis att förebygga kriminalitet eller andra riskbeteenden.

Sådan uppföljning kan även bidra till kunskap om hur åtgärdens längd och omfattning påverkar barns situation.

Uppgifter från den elektroniska övervakningen (6 a kap. 18-19 §§)

I utkastet föreslås bestämmelser om att den tekniska utrustningen endast får vara aktiverad under de tider som omfattas av föreskriften samt att uppgifter från övervakningen får bevaras i högst två månader.

SBU vill i detta sammanhang särskilt betona vikten av att användningen av elektronisk övervakning dokumenteras och följs upp på ett systematiskt sätt. Systematiskt insamlade uppgifter kan möjliggöra forskning och bidra till ökad kunskap om effekterna av åtgärden.

Detta kan exempelvis omfatta kunskap om:

- effekter på kriminalitet och andra riskbeteenden
- konsekvenser för barns hälsa och välbefinnande, samt relationer och förtroende för vuxna och myndigheter
- hur åtgärden fungerar i kombination med andra sociala insatser
- eventuella skillnader mellan olika grupper av barn och unga.

Elektronisk övervakning i relation till andra insatser

För barn och unga som riskerar att involveras i kriminalitet eller utveckla andra sociala problem kan det finnas behov av flera olika typer av insatser. Elektronisk övervakning bör därför ses i förhållande till ett bredare stöd till barnet eller den unge. Analys av kostnadseffektivitet, samhällsekonomiska och etiska konsekvenser bör göras så att brottsförebyggande insatser och sociala stödinsatser som bygger på vetenskap och beprövad erfarenhet inte trängs undan.

SBU vill därför framhålla vikten av att socialtjänsten även fortsättningsvis använder insatser med vetenskapligt stöd som kan bidra till att förebygga kriminalitet och stärka barns och ungas skyddsfaktorer.

Barns perspektiv i uppföljning och utvärdering

Vid uppföljning och utvärdering av elektronisk övervakning är det viktigt att även barns och ungas egna erfarenheter och perspektiv tas till vara. Kunskap om hur åtgärden upplevs av de barn och unga som kan komma att beröras kan bidra till en bättre förståelse av dess konsekvenser och till utvecklingen av mer ändamålsenliga arbetssätt.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Britta Björkholm 2026-03-17.
Enhetschef Uliana Hellberg har varit föredragande. Samrådande har varit projektledare Johanna Andersson och avdelningschef Anna Aldehag.